

Biserica și Școala

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr.: pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERȚIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOALA“

Far banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANA în ARAD.

Apropiindu-ne de sfârșitul anului, cu tot respectul rugăm pe onorații restanțieri ai organului nostru, să binevoiască a ne trimite prețul de prenumerare încă înainte de expirarea anului. Încheierea o facem după stilul nou.

Cu stimă.

*Administrațiunea organului
„Biserica și Școala“.*

Nr. 6978/1906

Concurs.

Pentru ocuparea catedrei de matematică și fizică la institutul pedagogic gr. or. român din **Arad**, prin aceasta se publică concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios »Biserica și Școala«.

Emolumentele împreună cu acest post sunt :

a) pentru profesor provizor 1600 coroane, anual ;

b) pentru profesor definitiv salariu fundamental 1800 coroane, bani de cortel 500 cor., cvincvenale de 200 cor., începând cu ziua intrării în funcțiune și îndreptățirea de a participa la fondul diecezan de penziune cu obligamentele statutare.

Se cere cvalificațiune pentru preparandii ori școale medii și cvalificațiunea prevăzută în Statutul Organic §-ul 122 p. 10.

La concurs sunt admiși numai recurenți de religiunea gr. or. română.

Recurenții au să-și subștearnă recursele instruite cu documente originale la adresa Consistorului gr. ort. român din Arad în termenul indicat.

Arad, din ședința consistorială ținută în 23 Noembrie (6 Decembrie) 1906.

Joan J. Papp,
Episcop.

O carte prețioasă.

Scrisori și inscripții ardelene și maramureșene
II. Inscripții și însemnări (Formând volumul
XIII din „Studii și documente cu privire
la istoria Românilor“). — de **N. Iorga.**
București, 1906. pagini 336.
volum 8° m.

Neobositul scrutaător al trecutului neamului nostru românesc, providențialul dascăl al întreg românizmului, nici o clipă nu scapă, în cursul studiilor și drumurilor sale, pentru a îmbogăți comoara de monumente relative la trecutul popoului nostru.

În cursul drumurilor ce a făcut prin Ardeal și Maramurăș, dl N. Iorga a adunat tot ce a găsit dovezi de viață din trecut, sat de sat, românesc, sau urme de așezăminte de ale noastre, pe cari, în parte, le dă în volumul, a cărui titlul l'au indicat în capul acestor șire.

Importanța publicării materialului istoric, mai ales a celui atât de greu de adunat, la care se cere o energie și o muncă de care puțini oameni sunt capabili — la noi nu cunoaștem altul, decât pe dl N. Iorga — nu cere o argumentare sofistică, ci se impune prin însași importanța ce ofere, ca adaus de informațiuni asupra trecutului, — la noi mai ales, din punct de vedere istoric, puțin exploatat.

Bogatul material adunat din împrăștiarea lui sporadică, adunat de dl N. Iorga, e împărțit, în cartea sa, în capitolele, sau categoriile următoare :

Manuscrise. În seria aceasta, însemnări găsim, pe un Molitvelnic din 1689, versurile manuscrise:

*„Dragă tată alii meu prea-dulce,
Văzū, că acumū mă voiū duce
La tatălū ce m'au ziditū, —
Că așa mi-au poruncitū*

*De vr'o două saii trei zile
Să mă duc în cerii la sine.**

Deși versurile par a fi scrise, după limba lor, mai târziu decât pe timpul scrierii Molitvelnicului dela anul ridicat, totuși reprezintă un interes, din punct de vedere și literar cultural.

Între *Tipărituri*, găsim, adunate cu multă sîrguință, notițele și inscripțiile scrise prin cărți tipărite.

Pe o cârtică fără titlu, cu unele însemnări scrise în anii 1666 și 1677, se găsește și o serie de versuri scrise în trei limbi, dintre cari iată cele românești :

*Ferecsituy csel barbat
Kare are pat curat,
Kuj nyecasta poete zicse :
Nu am fakut, o vinicse.*

*Versze macar lachremilye
Fetelye și mujerilye ;
Nu gindi, fi fore grise,
Cse sze plindse nu se p...*

*Csinye are minte
Aore sze take,
Si kend nu sze kade
Sze nu tot greaszke.*

*Csej fegedniala
Fere derujala ?
Treketoere brume,
Fum, vunt, prah sau spume.*

*Iar cei en mune
Nu ieszte mincsune.*

În fața acestor «versuri» cu lucruri «trecătoare» ca «bruma»; ca vântul, praful și spuma; în fața acestei poezii : ascunde-te Halici din Caransebeș, căci ești usurpator al paginilor istoriei literaturii române !...

Tot între «tipărituri» găsim, reprodus «Cuvânt înainte», din *Catehismul cel Mare* al lui Gheorghie Gavriil Șincai, în care scrie strălucitul învățat blăjan : «Și s'a ridicat în anul de curând trecut 1782 școala normălească (elementară N. R.) din Blaj, a căruia director fui însuși orânduit dela înălțatul crăescul Guberniu». Apoi : «Cei săraci, de cari mai mulți se află în neamul nostru decât bogăți... M'am sîrguit cât am putut, ca dela cuvintele și vorbele ceale tocma românești nici cum să nu mă abat și depărtez, ci să le aleg, duprecum pe unele locuri mai bine vorbesc românește decât pre altele, precum am și făcut, — nu pentru altă-ceva, fără numai ca prin normă, pre carea după *prea înalta voie a chesaro-crăescului Maiestat* trebuie să se îndrepte toți oamenii, să se îndrepte și să se sporească limba noastră, precum și a altor neamuri.»

La 1783, (înainte de a se naște liberalismul și de a se visa constituția), un neam de săraci

eră ajutat de stăpânire, ca să-și sporească învățătura în limba sa ! — e bine s'o știm, noi, cei din veacul al XX-lea al erei Mântuirii...

Afară de amănunta indicare a diferitelor cărți, și bisericești și de altă natură, cu notițele și inscripțiunile de pe dânsese, autorul ne dă indicațiuni istorice și de ordin politic, și bisericesc.

Așa, într'un Calendar (1829) aflăm următoarele importante informațiuni :

Statistica Românilor și Sârbilor din diecezele Arad (292.897, față de 11.621), Timișoara (254.540, față de 170.432) și Vârșeț (220.746 față cu 28.959).*)

Nu ar fi oare prețios, să se facă *astăzi* comparația raportului etnic dintre Sârbi și Români, — pentru a se vedeă progresul unuia sau altuia din aceste două elemente, întotdeauna învrăjmășite pe terenul bisericesc, pentrucă... nu principiile Mântuitorului : «Vinde tot și împarte săracilor...» a fost profesat de cei cu prerogative din vremuri...

Urmează, în cartea d-lui N. Iorga, capitoul : *Inscripții*, în ordinea alfabetică a comunelor românești. Vom da câteva.

La biserica din *Alțina* se găsește (1770) conscripția familiilor românești neunite în Scaunul Nocihiului, protopopiatul Săcărâmbului, după următoarele rubrici : Numele satului ; N. caselor ; Numele și porecla familiilor ; Văduvi, văduvele.

Se vede că e timpul lui Iosif II., împăratul organizator !

La biserica neunită din Beiuș, se află o carte slavonă, pe care e scris, că în anul 1733, când «au brumat până la Ispas», după Paști a început să se clădească acea biserică.

Tot acolo este și următoarea notiță :

(1814) «Într'acesta annu de cu primăvară au fostu mare bătae la Galiă, că de totul au bătut și surpatu binea-credinciosul Alexandru Pavloviciu, pe sumețul și falnicul Bonaparte Napoleon, Împăratul Frâncilor, carile asemine era lui Darie și lui Poriu cu mândrie și cu sumeție, și l-au isgonit din Scaun și l-au trimis rob la ostrovul Elba». (Pag. 50).

În legătură cu simpatia ce reiese, din partea «preotului Nicolae» pentru moshicescul împărat, ne vin în minte vizitele de pe vremea calvinistă (Sava Brancovici) la Muscali, apoi călătoria din veacul al 18-lea a unui preot bănățean. (Publicată de dl N. Iorga), în urmă iconarii și Muscalii la 1848, — ca să ne dăm seamă de primitivitatea judecării în chestii mari a înaintașilor nostri și de naivitatea lor.

Am putea să înmulțim exemplele, citațiuni din capitoul indicat, cu foarte interesante, uneori prețioase indicațiuni și explicări a contactului și relațiunilor dintre fiii neamului nostru de pretu-

*) La pag. 69 este o statistică a Românilor din distr. ctul Brașovului la anul 1760.

tindeni, a întemeierii de biserică, — dar ne vedem nevoiți a ne reduce expunerile, din cauza restrângerilor cadrelor ale unui articol ca cel de față, — care, în definitiv, nu are altă pretenție, decât de a informa și eventual de a dispune pe cetitori, să se intereseze singuri și direct (mai ales bisericani), de cartea din cestiune a d-lui N. Iorga.

Cu toate acestea însă, nu pot întrelăsa de a spune, că dintre toate indicațiunile, în parte naive din punct de vedere istoric, numai una se referă, din multele notațiuni, la acel Horea, pe care îl cunoaște bine literatura poporană, cântecul. Despre el găsim în toată cartea atâta: «Sa (se) știe cândă au spart țara Horea, era văleatulă 1784; atuncea s'au scrisu. Scris-amă popa Ioan(ă)șu din Fenișu; 1784» (arabice). [Zlatna, Biserica neunită. Pag. 211].

Urmează, în cartea d-lui N. Iorga: «Dintr'o conscripție dela 1761»*), estrase și indicarea preoților și credincioșilor români, împărțiți după confesiune.

Un capitol foarte prețios este acesta, de utilizat în materia indicată prin însuși titlul său, ca material de studiu statistic și comparativ.

În afară de indicațiile bibliografice, topice și onomastice, cartea d-lui Iorga mai cuprinde un prețios material istoric, mai ales «Corespondența vlădicăi Dionisie Novacovici», păstrată în Arhiva de stat din Buda.

Prețioasa lucrare a d-lui N. Iorga despre care am vorbit în cele de până aci, este o nouă contribuție la cunoașterea trecutului poporului nostru, și este o operă editată științificește în deplinul înțeles al cuvântului, pentru a servi aceluși ideal, pe care cu inimă și râvnă îl urmărește ilustrul savant, îmbogățind și mijloacele, pentru ajutarea și îndrumarea propășirii noastre culturale, în spre armonia intelectuală a întreg românismului.

S. S.

Iar chestia școlară.

Gândindu-ne la scopul ce școala peste tot și în special cea elementară are de realizat, și uitându-ne la rezultatele aceleia, trebuie să vedem că aceste rezultate sunt încă prea puțin corespunzătoare. Astfel se știe, că școala trebuie să dea elevilor săi întreita cultură: materială, formală și morală, așa fel, încât de această cultură să se poată servi acei elevi ca de un adevărat conducător al lor în lupta vieții. Cum atinge școala acest scop, putem să aflăm atunci, când, urmărind viața elevilor dela absolvire și până în capăt și comparându-le-o pe aceasta cu a celorlalți indivizi, cari n'au fost nici decât sub influența școlară, vom vedea întru cât se pot ei servi de cele învățate în școală, pentru-ca în lupta vieții să poată triumfa cu mai mare ușurință decât cei din urmă.

Așa fiind, să luăm la examinare întâi cultura materială și să ne întrebăm aci, cari și câte sunt cunoștințele din școală, cari de fapt sunt absolut trebu-

incioase pentru viață? Cari sunt apoi cele folositoare? Trebuie să recunoaștem că numărul celor dintâi este restrâns de tot; iar numărul celor de al doilea fel de cunoștințe crește, dar pe măsură ce scade însemnătatea folosului lor. Nimeni nu va putea contesta apoi nici numărul cel mare de cunoștințe din școală, cari nu pot aduce în viață nici măcar folosul cel mai mic, ci din contră, pagubă — dacă nu într'alt sens, cel puțin în sensul că răpesc locul cunoștințelor trebuincioase.

Auzim adesea pe câte un părinte exprimându-se, că nu dă copilul său la școală, căci și așa n'are să iasă din el popă sau nu știu ce învățat. Ne place să ne mângăiem zicând, că acel părinte vorbește așa din neștiință; totuși ar trebui să bagăm de seamă că dacă cultura materială ar fi bine predată în școală, fotoasele ei le-ar vedea și părintele acela nepriceput și atunci cred că n'am avea așa mult de luptat nici cu neajunsul cel mare al absențelor elevilor.

Vedem apoi câte pe unul dintre absolvenții școlăii cum aleargă, îndată ce s'a făcut și el mare, să ocupe vre-o slujburiță. Oare ce fac aceștia altă, decât caută a se pune în poziția aceea, ca să se poată folosi de cunoștințele câștigate în școala elementară? Și cum puțini, foarte puțini pot ocupa slujbe, astfel este foarte mare numărul acolora, cari umblă de colo până colo, arătând cât este el de știutor în toate — cele învățate în școală — până ce mânâncă tot cât i-a rămas dela părinți, pentru-ca pe urmă, muncind din greu, să se poată susține, și așa să ducă lupta vieții mai prost decât toți.

Iar acolo, unde elevul, după absolvire, își vede de afacerile vieții, aproape toate cunoștințele câștigate în școală evaporază, rămânând de cele mai multe ori numai cu cunoștințele iscăririi sau a scrierii numelui — și aceasta pentrucă îi de absolută trebuință în viață. Și cu toate acestea câte cunoștințe de acestea absolut trebuincioase ar fi, pe cari le-ar putea da școala.

Ei bine, toate acestea dovedesc că cultura materială în școală e încă departe de a fi dată așa ca de dânsa să se poată cineva folosi în viață ca și de un bun conducător al său. De unde se vede deci, că alegerea și aranjarea materiei de învățământ în școala elementară e încă o problemă, care așteaptă deslegarea.

Să vedem acum cultura formală. Cu cât judecă oare mai sănătos absolventul școlăii elementare decât ceilalți? Asta iarăși bine o putem ști atunci, când, după ce acela s'a făcut mare, având a face cu dânsul, vedem cum ne pricepe cea ce-i spunem, vedem cum putem săvarși cu dânsul lucruri folositoare indivizilor și societății. Nu odăla suntem însă surprinși de faptul că acel absolvent, în loc să ne priceapă mai bine decât ceilalți, ne pricepe mai rău decât toți, așa că, în loc să-l avem sprijin, îl avem deapurarea pedecă. De câte ori apoi nu trebuie să constatăm cum tot lipsa de judecată a împins pe absolventul școlăii pe povârnișul decadenței sale.

Iar aceste lucruri sunt suficiente de a dovedi că nici cultura formală nu se dă în școală așa cum se cade, și că deci, aflarea metodei de a se predă cunoștințe din școală așa, încât printr'insele să se formeze de fapt judecata elevului, este iarăși o altă problemă, ce așteaptă a fi rezolvată.

În fine, nu stăm cu nimic mai bine nici cu cultura morală. Absolventul, în loc să fie un caracter ferm, în loc să reziste ca zidul contra furtunelor păcatelor, el se clatină și se îndoaie la acele furtuni, de regulă mai mult decât ceilalți. Și nu știu cum, ispitele păcatelor par'că de dânsul se leagă cu mai multă

*) Arhiv. Stat. Buda, Corespondența Episcopului Dionisie Novacoviciu.

tărie decât de ceilalți — și nici odată fără succes voină par'că să demonstreze, și demonstrând, să-și bată joc de tot succesul școlăii.

Această tristă experiență poate să o facă oricine, numai să observe lucrurile și să le judece imparțial. Iar această împrejurare se poate explica numai așa că, până când cela care nu se bucură de instrucțiunea școlară, și de frica consecințelor — întocmai unui animal, sau mai bine a copilului mic — se ține de legile morale ce și le-a format el până aci atât prin educație părinților, cari n'au încetat de a-i inspira groază și spaimă pentru a nu săvârși anumite fapte rele, cât și din pățania altora, zic până atunci cela cu instrucția școlară, chiar în urma acelei instrucții pretinde a fi mai liber în toate faptele sale. Cum însă caracterul elevului nu este deplin format din școală, — și între împrejurările actuale acela nici că se poate forma pe deplin, pentru că de caracter format poate fi vorba numai la oameni mari — astfel ajungând el în mediul păcătos în care are să trăiască întreg restul vieții sale, nu încetează de a fi ispitit de toate păcatele acelui mediu, iar el, de regulă cade victima acelor ispite. În rezumat deci, școala elementară nici pe o cale nu atinge în deajuns adevărătul său scop, de unde apoi, nici rezultatele sale de până aci nu sunt de însemnătate ce ar trebui să aibă. Iar de aci provine, că se trage la îndoială de multe ori, dacă școala aduce folos, ori din potrivă, pagubă. Fiecine cunoaște păcatele civilizațiunii moderne! Școala însă propagă această civilizațiune, va să zică în mod indirect ea este părtașă la producerea păcatelor aceleia. Și cu toate acestea ea, școala, intru nimic nu e vinovată; vina întreagă o poartă aceia cari ar putea, și totuși nu luptă pentru a pune școala pe calea cea bună, cătră adevărătul său scop. De regulă așa se întâmplă, că deși se găsește câte unul ca să lupte în direcția aceasta, atunci el este bătut pe umeri și laudat, spunându-i-se în față „brav“, — pentru că ăstor fel de luptători așa li-se zice că vânează glorie, — nimeni însă nu aleargă să se grupeze în jurul lui, ca așa, unindu-și puterile, să ducă la îndeplinire toți, ceea ce unuia singur, sau chiar mai multor luptători răsleți, i-ar fi și le-ar fi cu neputință. Dacă numai un mic număr dintre cei chemați ar pune umăr la umăr spre a lucra în direcția aceasta, atunci de sigur că n'ar trebui să treacă mult timp, pentru-ca teoreticianii să fie scutiți de sarcina de a mai croi — la masa verde — direcția școlăii elementare. Iar dacă toți cei chemați ar jertfi o parte măcar cât de neînsemnată din timp și puteri pentru acest lucru, — pentru ei cel mai însemnat — atunci în curând școala ar ajunge pe adevărata sa cale, iar rezultatele sale vor fi mai bine simțite de toți, atât de nepricepătorul părinte, cât și de elevul ei încrezut etc., încât nu s'ar mai trage la îndoială, dacă ea este folositoare or nu.

Mai amintesc aci rămânând ca despre aceasta să tratez mai pe larg cu o altă ocaziune, — că, pentru a ne apropia noi de adevărata cale care duce la scop, trebuie să avem în vedere cele experimentale, să căutăm apoi după începutul, mersul și capătul acestora în inșiși firea lucrurilor, în natură; de acolo să le descurcăm.

Deci nu într'atâta cărțile teoreticianilor ci mai mult cartea naturii să o consultăm și aici. Și să nu ne descurajăm dacă la început nu vom merge tocmai neted cu cetitul în acea tă carte, ci cu atât mai vârtos să ne îndoin stăruința noastră și mai târziu mulțumirea noastră va fi cu atât mai mare, iar folosul — și mai mare.

Pavel F. Dirlea,
învățător.

Activitatea mitropolitului Sava II. Brancovici,*)

(Urmare.)

Dar cu toată supunerea impusă față de superintendentul Tiszabecsi, mitropolitul Sava nu credeă că trebuie să ceară vr'odată părerea acestuia¹⁾. El ținu în anul 1675 două sinoade mari în Belgrad, în care stabilii așezăminte sau regule disciplinare pentru folosul preoților, a bisericilor și a creștinilor, independent de decretul lui Apafi din 1669 și 1674. Făcū o nouă călătorie în Rusia,²⁾ și când reintoarse în țară își ridică din nou vocea în contra decretului tirănesc din 1674 jelbindu-se la principe, cumcă oarecari se silesc a strică vechile privilegii și obiceiurile bisericii orientale. Apafi, care în acelaș an (1675) numi pe fratele mitropolitului, George, agent diplomatic la Constantinopol și pentru eminentele servicii îi donă domeniul Vinții-dejos, nu putea să nesocotească gravaminele mitropolitului.

De aceea prin diploma din 30 Decemvrie 1675, asigură independența bisericii române, cel mai mare succes al mitropolitului Sava³⁾, ordonând ca bisericile românești, protopopii și popii să nu se răpească dela episcopul lor prezent și dela cei cari vor urmă.

Iată cuprinsul acelei diplome:

„Mihail Apafi, din grația lui Dumnezeu, principele Transilvaniei și a părților ungurești Domnilor, Jupanul Secuilor, poruncim tuturor oamenilor de toată diregătoră, cumcă Prea Onoratul *Sava Brancovici, vrednicul Episcop al bisericilor Românești, Sârbești și Grecești* de sub stăpânirea Noastră, care locuiește în mănăstirea ce se află în Bălgrad, cu ceilalți inspeetori, protopopi și popi de el ținători, la olaltă ne-au rugat cu umilnță — de oarece unii stricănd vechile privilegii ale lor se silesc a resturnă datinile mărturisirii lor și guvernarea lor; Noi însă pân'acum nu am dat spre aceasta licență, ca să fie nepăciuiți în privilegiile dăruite dela principii de fericită aducere aminte. Prin urmare poruncim aspru tuturor credincioșilor nostri de orice diregătorie și stare, ca numitele biserici, *protopopi și popi dela cel prezent și dela Episcopii lor, cari au de a urmă, să nu se răpească*. Pe lângă aceasta spre susținerea aceluiaș Episcop și a servitorilor lui și a celorlalte persoane biserecești și spre renoirea bisericii și a mănăstirei, precum este așezat la popii români, sârbi și greci, îndatinatul unul florin, care are de a se da, cu celelalte accidentii dela aceleași Episcop și dela biserică să nu se răpească, pentru că afară de acestea alte venituri nu are. Și dacă cineva după cetirea acestora altcum va face, cele luate le va re'ntoarce. Dat în cetatea Noastră Bălgrad în luna Decemvrie 30, anul 1675. Și este scrisă astfel: Mihail Apafi, și ceva mai jos: Francisc Lugași secretar, și cu sigilul întărit⁴⁾.

După aceasta Sava Brancovici mai cătigă o nouă diplomă de datul 12 August 1676 dela principele Apafi

*) Reproducere din Mitropolitul Sava II. Brancovici de V. Mangra.

¹⁾ N. Iorga: Sate și preoți, p. 70.

²⁾ Thalloczy: Az Al-Brankovicsok, Századok, 1888 p. 700.

³⁾ Thalloczy: Az Al-Brankovicsok Századok, 1888, p. 698. Egy felől Brankovics Száva *szivósan cédelmezte* egyháza függetlenségét, másrésről Brankovics György, ki 1668-ban ismét portai szolgáltaba lépett, igaznyesen meg tudta nyerni az oláh és moldvai vajdák partfogását, úgy hogy Apafi véget vetet a támadásnak s 1675 dec. 30-án az oláhok, rácok és görögök *egyházának függetlenségét biztosította*.

⁴⁾ „Speranța“. Arad, 1869 p. 159. Cipariu: Arhiv. p. 651. Se află numai în traducere la Raici.

prin care se confirmă de nou privilegiile preoților români, poruncind tuturor dirigătorilor din țară și păstorilor bisericești săsești, ca pe popii românești să nu-i silească a da dijmă ci să respecteze privilegiile lor.

Iată cuprinsul diplomei :

„Noi Mihail Apași cu mila lui Dumnezeu craiul Ardealului, Domnul părților țării ungurești și Șpanul Săcuilor etc. Credincioșilor noștri, generoșilor, egregiilor și nemeșilor, lui Grigorie Gilanda de Berniczháza mai marelui în Ardeal a dijmelor, lui Georgic Udvarheli de Vărad a tuturor bunurilor fișcușești prefătuș și a dijmelor vice-arendași. Așisderea și înțelepților și circumspecților magistrilor crăiești a orașenilor și județelor scaunelor săsești și dejmașilor celor mari și celor mici, cari sunt întru aceasta și cinstiților păstorilor bisericești săsești și tuturor altora cărora se cuvine sau se va cuveni a vedea aceasta scrisoare a noastră, sănătate și mila noastră. *Popii românești cei din stăpânirea noastră ni-au dat zmerite rugăciunile sale, cumcă în privilegiile lor cele mai dinainte și în mila noastră cea făcută lor, nu țineti nici faceți a se ținea, ba încă smintii și siliti să dea dejme, drept aceea milostivește și tare tuturor ori din ce rând mai sus zis zișilor credincioșilor noștri poruncim ca în obicinuitele lor cele mai dinainte privilegii și în mila și scuința noastră, care am arătat către ei, să-i țineti și să-i apărați și să nu-i siliti a da dejmă, de vreme ce nici până astăzi staturile țării n'au stricat privilegiile lor, ba încă i-au ținut și țin întru acelea : altmintrelea nefăcând după ce veți ceti aceste să le dați iarăși celui ce vi le-au dat. Dat în curtea noastră Gărgány Szent Imre în 12 zile alui August anul 1676¹⁾.*

(Va urma.)

Cuvântare ocazională.

Rostită la sfințirea noului edificiu școlar din Bărateaz, în 1/14 Octomvrie 1906.

(Urmare și fine.)

Dar pedecile morale mi-au cauzat chiar multă supărare. Când s'a pus temei fondului școlar, vă veți aduce aminte, ce potop de vorbe, mai mult necuviincioase sau vărsat asupra mea din partea multora dintre voi, Iubiții mei frați! Și câtă împotrivire se desvâle în sinul membrilor acestei parohii înainte de darea în întreprindere a acestei zidiri! Acestea toate vă sunt binecunoscute. Și totuși, contrar acestor pedece de ordine morală dela început, ce mare schimbare a trebuit să observ mai târziu; spre marea mea bucurie, câtă bunăvoință am putut constata în voi, Iubiților, la începerea și în decursul lucrărilor acestei zidiri! Insufletirea voastră pentru cauză a întrecut așteptările mele, încât pot să zic, că aici s'a adevărit axioma : „unde lipsa e mai mare, ajutorul lui Dumnezeu e mai aproape“. Astfel Dumnezeu bunul a vărsat de prisosit harul său peste noi și întreprinderea noastră; pentrucă : din slabi, ce eram, ne-a făcut tari și din răzleți ne-a făcut solidari.

Iată, ce am avut de zis, Iubiților, din istoricul punerei la cale a edificării școlii noastre. Și când am făcut această dare de seamă retrospectivă, unicul scop mi-a fost, ca să recunoașteți ajutorul lui Dumnezeu, de care ne-a făcut părtași, și numele Lui să se mărească de noi și prin noi. Și am mai voit să înțelegeți că ce bine este a asculta de mai marii voștri și ce bine e a cultivă între voi buna înțelegere și dragostea

¹⁾ S. Clain : Istoria Românilor, ms. t. IV, partea 8 §-ul 6. Vezi Adn. Nr. X.

frățască, ca condițiuni atât de favoritoare pentru ajungerea oricărui scop nobil. Căci, în adevăr, călăuziți de aceste indemnuri, voi ați săvârșit un lucru mare, mai mare de cum ați putea crede: v'ați făcut demni de numele cel bun al părinților voștri, cari între împrejurări neasămănat mai grele vi-au hărăzit moștenire scumpă 2 fortărețe: biserica și școala, în cari v'ați păstrat limba și legea strămoșască. Prin zidirea acestei școale ați adăogat o peatră de întărire la trănicia lor și ați mărit prin aceasta numele părinților voștri; v'ați purtat, Iubiților, ca fii cei buni, despre cari iată, cum se exprimă cronicarul nostru Nicolae Costiu: „*feciorii cei buni adaugă și cresc numele cel bun al părinților lor și-l fac fără de moarte; iară cei rei ocărăsc și sting numele părinților lor*“. Dar v'ați ridicat și prețul vostru înaintea străinilor de limbă și lege, cu cari locuiți împreună.

Ca să puteți acum cunoaște măreția faptei voastre și din alte puncte de vedere, în cele următoare voesc a vă vorbi despre însemnătatea și caracterul acestei școale.

II.

Mai mare bunătațe pe această lume nu-mi pot închipui, Iubiților, decât a da unui orb lumina ochilor, precum nici nu-mi pot închipui mai mare rău pentru un om ori altă ființă decât a fi orb; pentrucă : deși orbul de lumina soarelui în toate zilele e încunjurat, dar pentru aceea el e tot în întunec, pentru el nu este zi, ci numai noapte. Ceeace este pentru trup lumina ochilor, pentru suflet este lumina minții sau învățătura. Fără învățatură se învârte omul pe pământ fără să-l cunoască, vede corpuri cerești și fenomene fără să-și știe de seamă de ele, trăește sub legi dumnezeiești și omenești fără să le înțeleagă. Și dacă nici ceeace vede cu ochii trupești omul fără învățatură nu poate pătrunde, cum va putea străbate în tainele vieții cei sufletești a vieții cei viitoare, dacă nu și-a luminat mintea cu cunoștința de Dumnezeu și a virtuților creștinești? Da, Iubiților, omul fără învățatură e orb sufletește și prin urmare nevrednic de a-și împlini chemarea pe pământ. Și eu pururea rog pe Dumnezeu să vă ferească de această orbire, care e neasămănat mai rea decât orbirea trupului. Omul fără învățatură, dar înțeleg învățătura în spirit religios, cu greu se va deslegă de materie și să râvnească spre sfere mai înalte, să râvnească spre Dumnezeu, isvorul vieții și al fericirii. Și cine oare dă omului această lumină? Luminarea minții sau învățătura i-o dă omului școala. Școala este dară singurul mijloc, prin care își însușește omul cunoștințele de cari are lipsă, ca să trăiască fericit în viața aceasta și cea viitoare.

De aceea vedeți, Iubiților, că în toată lumea, în toate țările, în toate orașele și satele s'au înființat școale, unde se propun învățăturile, de cari au oamenii lipsă în viață. De câte feluri sunt ocupațiunile oamenilor, de atâtea feluri sunt și școalele. Prin urmare nu toate școalele propun aceeași știință; bunăoară : în școala agronomică nu se propune industria; în cea industrială nu se propune comerțul; în pedagogie nu se propune medicina ș. a. m. d. Dar ori cât difer școalele în ramurile științei profane, un ram de știință nu e permis nici uneia să-i lipsească și acel ram este știința religiunii. Căci fără religiune nu pot exista statele și nu pot prospera indivizii. Plato filozoful, deși eră păgân, a cunoscut că : „*religiunea este fundamentul statului*“; iar pentru noi creștinii religiunea însămnă viață vecinică.

Școala poporului, care pune bază la toate cunoștințele este școala elementară. Fără această școală

nu-i permis să se lipsească comună pe pământ. Aici se propun elementele tuturor științelor lumești, dar și religionea. Cu toate acestea deosebire mare există între școlile elementare. În patria noastră, unele dintre acestea le susține statul și se numesc școli de stat; altele le susține comuna politică și se numesc școli comunale; a treia categorie de școli o susțin comunele bisericesti sau confesiunea și se numesc confesionale.

Dacă v-aș întreba să-mi spuneți, iubitorilor, care categorie din aceste e mai bună, oare știreați să-mi răspundeți? Ca să-mi puteți anticipa acest răspuns, trebuie să știți distinge și să știți, că numai acea școală poate fi mai bună, în care spiritul religios predomină. Școlile de stat și comunale nu-și bat mult capul cu religionea; acelea urmăresc scopuri exluziv profane, nu religioase. Școlile confesionale însă pun deosebit pond pe învățătura religioasă, pentru că numai aceasta îl face pe om desăvârșit și-l avântă la asemănarea cu Dumnezeu. De aceea școala confesională crește oameni religioși, cu frica lui Dumnezeu și îndreptați spre fapte bune. Din școala aceasta mai rar se recrutează făcători de rele ca: anarhiștii, nihilistii, furii, defraudatorii și alți făcători de rele de soiul acestora, cari nu cunosc frica de Dumnezeu. Pe când celelalte școli îl prepară pe om mai mult pentru această viață, pe atunci școala confesională prin educațiunea ei religioasă stăruie a crește bisericii creștini buni și statului cetățeni credincioși, dar prepară credincioși și pentru împărăția lui Dumnezeu. De aceea, nu fără temei școala elementară confesională se numește și fiica bisericii.

Vedeți, iubitorilor, pentru astfel de școală ați adus voi atâta jertfă materială și morală. Voi ați întărit moștenirea hărăzită de străbunii noștri, ca și fiii vostri să-și lumineze mintea și să-și adape sufletul cu apa cea vie, care curge pe canalul școlii noastre confesionale.

Valoarea școlii confesionale o veți înțelege și mai bine, dacă' vă aduc aminte, că aceasta este școala pe care Hristos a întemeiat-o pe pământ. Și El anume a fost învățător și a avut învățăcei, iar învățătura propusă de El, o continuă în lume școala confesională, acea școală, care e dirijată de biserică. Si tocmai pentru acest motiv școala confesională trebuie prețuită tocmai ca biserică, și datorii suntem a jertfi pentru susținerea ei tot, ce ni-s-ar cere.

Dar mult s'ar putea încă zice la acest obiect. Eu cred însă, că m'am achitat și cu atât de îndatorirea ce mi-am luat, arătându-vă, că școala confesională este de preferit tuturor celorlalte, de orice caracter. Și cred, că m'ați înțeles. Totuși mai am de adăos un cuvânt, ce vă îndatorește pe voi, iubitorii mei frați, față de școală, și acela este: că dacă ați adus atâtea jertfe până acum, faceți tot așa și pe viitor, dar asigurați succesul bun al școlii prin conlucrarea voastră ca părinți. Trimiteți pruncii regulat la școală și dați-le de acasă creștere familiară corespunzătoare, deprinzându-i numai în moravuri bune creștinești și ferindu-i de moravurile cele rele. „Căci educațiunea atunci va putea fi cunoscută ca răspunzătoare la scopul ei, când cea familiară și cea publică se vor întretese în mod înțelept“, a zis înțeleptul Tomaseu.

* * *

Iubiți ascultători! Tot începutul, ca și tot sfârșitul lucrurilor cuvine-se să-l facem cu rugăciune către Dl puterilor, fără de știrea căruia, nici un fir de păr al capului nu ni-se clatină; de aceea cuvine-se să închei și eu cuvântarea mea cu rugăciune. Pentru neprețuitul dar și multa bunătate de care ne-am făcut

părtași la reactivitatea institutului nostru de cultură, lui Dumnezeu i-se cuvine mulțumită; dar' fără de scutul lui cine s'ar putea lipsi și în viitor? Deci iubitorilor, împreunați mâinile voastre și uniți-vă cu mine în rugăciune umilă de mulțumită și de cerere:

Doamne, Iisuse Hristoase, Fiule al lui Dumnezeu și Învățătorul omenimei! Ca niște învățăcei ai Tăi, ție am urmat; întru numele tău ne-am botezat, din a Ta învățătura ne-am adăpat și iată, prin ajutorul Tău cu credință, cu iubire și nădejde am alergat, până azi, pe calea mântuirii. Tu ne-ai dat nouă cinci talanți și iată că lucrând cu ei am mai dobândit cinci talanți. Această școală este rodul câștigat cu talanții ce Tu ni-ai dat; de aceea Ție-ți mulțămim. Dar' iarăși Ție Ți-o închinăm, că spre a Ta mărire și spre a noastră mântuire s'a ridicat. Ocrotește-o și o scutește de toate primejdiile și binecuvântă-o pe ea cu Duhul Tău cel sfânt, ca toți câți vor scăpa sub acoperământul ei să se inspire, de preceptele, care tu le-ai învățat. Bunule Învățător! Fă, ca școala aceasta să fie spre țaria sfintei Tale biserici din această parohie, în care să crească creștini buni, cetățeni credincioși și suflete nobile, demne de a intra întru împărăția Ta! Fie voia Ta, Doamne, precum în cer, așa și pe pământ! Amin.

Nicolae Crișmaru
paroh.

CRNOICA.

Sf. Andrei, ziua aniversară a marelui nostru mitropolit *Andrei Baron de Șaguna*, s'a serbat în Arad prin parastas, ținut la capela seminarială, asistând P. S. Sa Domnul Episcop diecezan, școala noastră centrală cu corpul său profesoral și elevii, cum și alt public.

Serviciul divin l-a oficiat spiritualul seminarial Al. Vesalon și diaconul Dr. T. Botiș.

După serviciul divin, la care corul seminarial, condus de dl T. Lugojanu a intonat înduioșatoarele cântări și răspunzorii mortuare, conducătorul societății de lectură a tinerimei, Sever Secula, profesor, face apologia ilustrului arhieru *Andrei*. Prof. Secula prin discursul său avântat, plin de frumseți oratorice și dominat de timbrul sentimentului de pietate față de marea figură istorică alui Șaguna, a înduioșat auditorul până la lacrimi.

Elevul II. Sârbu din despărțământul teologic citește o conferență de comemorare despre marele răposat, primul Arhiepiscop și Mitropolit al reîntemeiatei noastre Mitropolii.

Hirotonire. P. S. Sa a hirotonit întru preoți la: 9 l. c. pe Alexandru Drimba pentru parohia Cetea; la 11 l. c. pe Ioan Popovicu pentru parohia Almaș, și la 13 l. c. pe Ioan Popeseu pentru parohia Toracul-mare.

Societatea de lectură „Andrei Șaguna“ a ținut Ședință publică Mercuri, în 29 Noemvrie v. 1906 în memoria Marelui Arhieru Andrei în sala cea mare a „Seminariului Andreian“ din Sibiu, cu următorul program: 1. Deschiderea ședinței prin președintele societății. 2. „Imn religios“, cor. bărbătesc de A. Bena. 3. „Cuvânt ocazional“, rostit de Ștefan Hărăgușiu, cl. c. III-lea. 4. „Noaptea“, cor bărbătesc de F. Schubert. 5. „Stăruința poporului român în ortodoxie“, disertație-

de Vasilie Păltinean, cleric c. III-lea. 6. „Horă“, cor. bărbătesc de * * *. 7. „Doina“, poezie de G. Coșbuc, declamată de George Miha, pedagog c. III-lea. 8. „Quodlibet“, putpuriu pentru orchestră, de I. Mureșian.

Sfințire de biserică. Comuna gr. or. rom. Apatel-român (com. Bihor) renovându-și biserica, — în 12/25 Nov. a. c. a sfințit-o, prin emisul Consistorial P. O. Dn A. Munteanu alui Vasilie cu asistența preoților Nicolae Bogdan din M. Lazuri, Petru Bogdan din Șiumuj, Ioan Andreiu din Păușia, George Serb din Leș, Ioan Danciu din Chisrigd și Ștefan Făt din loc.

Ziua de 12/25 Nov. a fost o zi de bucurie, pentru acest popor, pentru că P. O. D. A. Munteanu cu adevărata-i elocință păstorască a mișcat și inima cea mai impetrită, storcând din ochii tuturor lacrimi de bucurie. Răspunsurile corale le-au cântat elevii școlari cu precizie. P. O. D. A. Munteanu ca păstorul cel bun s'a îndreptat către elevi, încurajându-i la muncă și alipirea lor către sf. biserică. Venim deci poporul acestei parohii și pe aceasta cale a-i mulțămi P. O. D. protopop pentru conducerea sfințirii, pentru învățatura ce ne-a dat, și pentru osteneala ce și-a luat a ne ferici pe noi cei săraci. Mulțămim și sfinților părinți ce ne-au cercetat, dorind tot binele tuturor acestor st. Domni cari ne-au împodobit biserica cu obiecte de serviciu, anume: 1. P. O. D. Toma Păcala protopopul Orăzii-mari a donat icoana lui Iisus și sf. Mariei în preț de 24 cor. 2. Deutch Armin notar în loc a donat icoana sf. Nicolae în preț de 13 cor. 3. Teodor Popa Otlăcanul econom în Apatel-român a donat un stihar în preț de 10 cor. 4. Emilia Făt a donat două acoperemănte în preț de 8 cor. 5. Floarea Budai servitoare a donat 3 perdele în preț de 42 cor. 6. Văd. Lichtman Antal și fiica sa a donat acoperemântul de pe prestol din catifea roșu închis în preț de 40 cor. 7. Belényesi Agnes a donat un acoperemânt alb de 10 cor. 8. Maria Gaje servitoare a donat mănecări în preț de 3 cor. 9. Comerciantul Klein Samuil din Oradea a donat 4 lumini în preț de 8 cor. 10. Floarea Țițiu a donat o cămașă de ministranți în preț de 5 cor. Pentru toate acestea donări, primească donatorii dela noi mulțămirile noastre. Dat în Apatel-român, în 9 Dec. n. 1906, în numele comitetului parohial: Ștefan Fătu, par. Teodor Jernea, epitrop I. Dimitrie Filimon epit. II.

Lucru de laudă. Ni-se cere să publicăm următoarele: Rog a da loc în prețitul organ „Biserica și Școala“ următoarelor comunicate: Marți în 21 l. c. v. la serbarea „Intrării în Biserică“ au cântat Irmosul în sf. biserică elevele dela clasa învățătoarei Mărioara Bogdan și anume: Mărina Biaș alui Jiva, Tasia Bogdan alui Dămian, Elena Miescu alui Vasilie, Catița Boariu alui Iuon, Ana Boariu alui Dămian, Persida Milutin alui Șteva. Eva Miloș alui Iuon, Eva Andraș alui Andrii și Sofia Miloș alui Moise. — Aceste eleve au fost instruite de bătrânul preot venerabilul părinte Andreiu Fizeșan, cântând în corul bisericesc cu o precizie admirabilă, făcând onoare și bucurie întregii comune bisericesti, meritând venerabilul nostru părintele Andreiu Fizeșian pentru osteneala sa dată cu instruirea Irmosului toată lauda și recunoștința. Solo la „glasul ingerului“ au cântat elevele Mărina Biaș, Tasia Bogdan și Elena Miescu, cu o precizie artistică ca și când ar fi fost un cor ingeresc; — dar și celelalte eleve încă s'au distins admirabil, dând sucurs la cântarea Irmosului și vrednica domnișoară Mărioara Bogdan învățătoare și Em. Barbulescu învățător, care dimpreună cu părintele Fizeșan au secundat frumos. Cântarea aceasta într'adevăr a fost înălțătoare. Pesac la 24 Nov. v. 1906. Cu distinsă stimă *Ilie Danu* virilist.

Concurs. Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român va da pentru anul școlar 1906—1007 șase stipendii de câte 300 cor. din „Fundațiunea Ioan Petran“, pentru șase studenți universitari de naționalitate română, cari urmează la una din facultățile universității din Cluj. Cererile pentru aceste stipendii se vor înainta Comitetului central al Asociațiunii din Sibiu (Nagyszeben) Str. Morii Nr. 6, până la 1 Ianuarie st. n. 1907 însoțite de următoarele acte: a) Certificat de paupertate și b) Certificat de studiu (index în original sau în copie legalizată). Cei împărțșiți de stipendii vor fi obligați a lua parte la masa studenților Academiei din Cluj. Cererile întrate după terminul de Ianuarie 1907, nu vor fi luate în conziderare. Sibiu din ședința com. central al „Asoc. pentru literatura română și cult. pop. român“, ținută în 6 Dec. 1906. *Iosif Sterca Șuluțu*. Oct. *Tăslăvanu* secretar.

Poșta Redacției.

Pr. G. Iocan, Sălciu. Nu s'a putut publică din cauza aglomerării de material, care este încă mare.

Cronică bibliografică.

Prelegeri academice, de Teologia morală ortodoxă, de prof. *Dr. Emilian Voituș*. Volumul I (Introducere). Cernăuți 1906. p. 269. Preț 6 cor.

Este o carte, care a fost așteptată cu interes, opera eminentului profesor de la facultatea teologică ortodoxă din Cernăuți (Bucova), și promitem a reveni asupra ei.

Viata, amorul și moartea, arut în editura „Bibliotecii pentru toți“ și datorit trecerii d-lui Constantin Pestreanu formează un prețios înător, pentru oricine voește să cunoască o parte din adanca și originala filozofie a lui Schopenhauer. Traducerea e făcută cu îngrijire, maximele și cugetările filozofului german fiind redade exact, și e meritată să atragă atențiunea tuturor cercurilor noastre corale. Prețul 60 bani. Cererile se fac pe adresa Librăriei editoare Leon Alcalay la București. Catalogul complet acestei biblioteci, ce cuprinde peste 250 volume doperelor de căpetenie ale scriitorilor români și stră. Se trimete gratis și franco la cerere.

Viata Românească (Iasi) nr. 9. cunde între numeroase și prețioase articole și studii: al medicinei, față cu boalele cari izvoresc din starea economică a săteanului, de dl Dr. N. Lupu. — Diverse cronice, literare, politice, dela Români de pretutind. etc. — Recenzii și informații prețioase asupra mișcării intelectuale, la popoarele culte.

Junimea literară III. 12 are următorul sumar: Sonet, Leandru. A ajunge (specimen din „Zionarul limbei române“). Dr. S. Pușcariu. Zbuciuirea v. Loichifă. Basmul meu, Ana Conta-Kernbach. I. G. Sbiera Lazar Vicol. O, du-mă sus. V. Loich. O zi însemnată la Iasi, G. Rotariu-Rotică. Dări d'ama, Victor Morariu. Notițe bibliografice. Redacția și administrația: Suceava (Bucovina) strada Sturza 155. Recomandăm cetitorilor nostri aceasta prețioasă revistă.

Albina X. 8. G. Coșbuc, Intoarceți-vă inimă Dumnezeu. Desvelirea momentului lui Traian la B. Recenzementul fiscal. St. Neculcea, Serbătoarea pas și pomilor. Brăila. C. M. Simionescu, Cum să îngăcaii. Serbarea Regimentului 6 (Bustul maiorului

† 1878). Dr. Lux, Cei din urmă bizoni din Europa. V. S. Moga, Cronica agricolă, etc. Varietăți, Ilustrațiuni. Sfaturi.

Nr. 9. General P. V. Năsturel, Inscricțiuni vechi la biserica din Fierăști. Sofia Nădejde, Rușinea satului. Diac. Răiciulescu, Cuvânt la Sf. Nicolae. Creștinismul în Dobrogea. O serbare românească în Budapesta. C. M. Simionescu, Cum să îngrijim caii. Vapoarele maritime române. V. S. Moga, Lucrările agricole din Decembrie. Varietăți, etc.

Revista Asociației Învățătorilor Nr. 6: Planul nostru, Mai mulți învățători. Învățătorul (versuri). Frica, de T. C. Ionescu. Despre unele propuneri, Marincăș. Iar chestia orariului, de Maria Țintilă. Schiller-Alexandri-Eminescu, Salvin. Ținta școlii începătoare sătești, Mrăjeru. Unde-i vina? Elena Giorănescu. Miscellanea, Hazuri dăscălești.

Tovărășia, foaie economică, ce apare ca adaus la „Libertatea” din Oraștie, e un organ foarte prețios pentru propagarea formării tovărășiilor economice țărănești. O recomandăm îndosebi tuturor frunțașilor dela sate.

Prin Inalta rezoluție a Ven. Consistor diecezan Nr. 1755/906, s'a decretat sistemizarea unei capelanii temporale pe lângă veteranul paroh Toma Micșa din **Alioș**, protoprezviteratul Lipovei, deci pentru ndeplinirea acestei capelanii temporale, se escrie concurs cotermin de **30 zile** dela prima publicare în foaia diecezană „Biserica și Școala”.

Emolumentele împreunate cu aceasta capelanie sunt: 1. Una sesiune parohială (30 jugh. catastrale). 2. Un intravilan de un jugh. catastral. 3. Birul și ștolele uzuale. Din toate aceste venituri, capelanul va folosi jumătate, pe cât timp va fi în viață parohul Toma Micșa, având a solvi și dările după partea sa de beneficii, ear după moartea parohului, capelanul va deveni paroh, conform §-lui 4 din Regulament.

Alegândul capelan va avea să provadă și catihizarea în ambe școlile noastre din Alioș, fără alta remunerație. Dela recurenți se recere cvalificare de cel puțin pentru parohii de cl. II, iar recurenții cu cvalificare de cl. I vor fi preferiți.

Recurenții se avizează, ca recursurile lor ajustate cu documentele prescise de cvalificațiune adresate comitetului parohial din Alioș, să le înainteze până la termenul sus indicat, subscrisului protoprezviter în Lipova (Lippa) precum și să se prezinte cu observarea §-lui 18 din Regulamentul pentru parohii, în sfânta biserică din Alioș în vre-o Duminecă ori sârbătoare, spre a-și arată desteritatea în cele rituale și a se face cunoscut poporului. Alioș, 10 Septembrie 1906.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Voicu Hamsea* protoprezviter gr.-or.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea în mod definitiv a vacantelor posturi de învățători dela școlile confesionale din **Fădimac, Ficătar și Ierșnic**, tractul Belintului, se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala”. Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt:

I. Fădimac: 1. în bani gata 600 coroane. 2., pentru conferențe învățătoarești 20 coroane. 3., pentru scripturistică 20 coroane. 4., uzufructul dela 3 jugăre

pământ școlar în preț de 36 cor. 5., locuință în natură cu intravilan de 1200 □, 6., dela înmormuntare cu liturgie 1 cor., simplă 40 fil., 7. 24 metri lemne, din cari jumătate pentru încălzirea salei de învățământ.

II. Ficătar: 1., în bani gata 388 coroane; 2., pentru conferență 10 coroane; 3., pentru scripturistică 10 coroane; 4., 6 măși metriche grau, 6 cucuruz; 5., 2 jugăre pământ estravilan; 6., locuință în natură cu intravilan de 1 jugăr; 7., 22 metri lemne, din cari este a se încălzi și sala de învățământ.

III. Ierșnic: 1., în bani gata 270 cor.; 2., în naturalii de fiecare număr de casă (120 numeri) 7½ litre grâu și 15 litre cucuruz; 3., pentru conferență 12 cor.; 4., pentru scripturistică 10 cor.; 5., pentru adunarea generală 8 coroane; 6., pentru curătorat 20 cor.; 7., pentru lemne din cari este a se încălzi și sala de învățământ 60 coroane; 8., locuință în natură cu intravilan după lege; 9., dela înmormantări, unde este pofit de om mare 2 cor. de prunci 40 fileri.

În toate trei locurile, la cvincvenal se poate reflectă, numai după 5 ani de serviciu conzecutiv în postul din chestiune.

Reflectanții, petițiile concursuale, instruate cu documentele recerute, au să le aștearnă, pe calea oficiului protopopesc gr. or. rom. din Belinț (Bélincz, Temes-megy), comitetelor parohiale din amintitele parohii, având a se prezenta în termenul concursual, în vre-o Duminecă sau într'o sârbătoare în sf. biserică spre a-și arată îndemănătatea în tipic și în cântările bisericăști.

Comitetele parohiale.

În conțelegere cu mine: *Gerasim Sârbu*, protoprezviter.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoarești dela școala gr. or. rom. din **Mădăras**, devenită vacantă prin pensionarea învățătorului Iosif Silaghi, se escrie concurs cu termen de alegere pe **17/30 Decembrie** a. c. Dotațiunea învățătoarească este: 1. Salar în bani 184 cor. 2. Relut pentru lemne învățătorului 108 coroane. 3. 16·80 hl. grâu săcăreț à 10 cor. 168 cor. 4. 7·20 hl cucuruz à 8 cor. 60 cor. 4 fil. 5. 3 jugăre catastr. 1127 □ pământ arător și 1 jugher livadă à 16 cor. 76 cor. 6., una cânepiște 8 cor. Competința de pășunat pentru 6 vite 24 cor. de tot 628 cor. 4 fil. Afară de aceste cortel liber cu intravilan de 661 □. Pentru încălzirea salei de învățământ se îngrijește comuna bisericăască.

Alesul învățător va avea să provadă cantoratul precum și instruarea elevilor școlii de repetițiune fără altă remunerațiune; stolele cantonale: dela mort mare 3 cor. cu liturgie 4 cor. dela mort mic; cununie și maslu 80 fileri. La cvincvenal va avea drept numai după cinci ani de serviciu prestat în parohie.

Ceice doresc a ocupa aceasta stațiune sunt pofțiți ca recursurile ajustate cu documentele prescise, adresate Comitetului parohial din Mădăras, să le aștearnă P. O. Oficiu pprezviteral în Méhkerék, iar în restimpul concursului să se prezenteze în sf. biserică din Mădăras, pentru a-și arată desteritatea în cântare și tipic.

Dat din ședința comitetului parohial din Mădăras, ținută la 2/15 Noembrie 1906.

Ioan Teorean
preș. com. par.

În conțelegere cu mine: *Nicolae Roxin* protoprezviter.

—□—

3—3